

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XXXIV. De Treuga & Pace.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

8 IV. Prærogativa ordinantis facit quem majorem. Sic ordinatus à summo Pont. dignior est ordinato ab Episcopo; licet per hoc non eximatur à jurisdictione sui Episcopi, c. Per tuas 7. h. tit. Inter hos absolute major est is, cui non solum debetur obedientia reverentiæ, verum & præcepti, & judicii, quam solemniter promittit Episcopus Archiepiscopo, Abbates, Archidiaconi, & alii indignitate positi, ipsi Episcopo, etiam cum juramento solenni, quale præstant Pontifici Episcopi, secundum formam c. Ego 4. inf. De jurejur. Non habentes dignitatem tantum promittunt manualemente suis Prælati obedientiam, c. 3. & c. His que 11. h. tit. nisi aliud habeat consuetudo. Si aliqui sint jurisdictione pares, is inter eos major erit, cui ordo est major. Si & in hoc paritas, is qui prius ordinatus, d. c. 1. ubi Innoc. h. tit. Si in eo quoque paritas fuerit, dignior erit, qui à digniore ordinatus.

9 Quæritur, An plurius graduum cumulatio, quorum nullus per se sufficit ad præminentiam, faciat aliquem majorem eo, qui habet unum præminentem? Resp. Non videri, argumento l. Spad. num. 15. §. qui iura D. de excessat. tutor. ubi variæ species excusationis, si per se sint imperfectæ, non excusant: uti nec hæc in re plures gradus in uno non ponent præferentiam, si in alio sit unus excellentior. Unde Episcopus Doctor non præcedet Archiepiscopum non Doctorem, Navar. cons. n. 4. & 15. hoc tit. & Doctor Medicinæ aut Legum non præferendus Doctori Canonum, Felin. in c. Glorie. n. 3. & ibid. Abbas inf. de iudiciis.

TITULUS XXXIV.

De Treuga & Pace.

SUMMARIUM.

1. Tentanda compositio inter partes litigantes.
 2. An iudex partes ad hoc cogere possit?
 3. Tentanda compositio potissimum in bellis, idque per pacem vel in luctas.
 4. Induciæ alia Conventionales, alia Canonica.
1. Ante iudicii ingressum incumbit Magistratui, maxime Ecclesiastico tentare, si controversiæ quædam compositione possint

sopiri. Quæres tendit in bonum publicum, cuius status turbatur licibus, quas ideo quilibet bonus excreat.

Quæritur autem, An iudex possit cogere partes ad compositionem? R. Non posse cogere ad transigendum, aut compromittendum, cum hæc res eò tendat, ut quis in virtus iuri suo cedat. Quod iniquum, unde & merito id prohibetur iudici, Novel. Vi litigantes c. 124. in fine. Nisi litis intricata sit, ut aliter expediri nequeat: & ita passim tradunt Doctores, Abbas hic in Rubr. c. e. cum pridem n. 6. inf. de part. Felin. hic Rubr. Jason ad l. Quidam 21. w. 4. D. Si certum per. Facit eò textus in c. p. n. sup. tit. 2. De rescriptis.

Recte tamen facit iudex, si annitatur componere partes, præcipue ubi scandali occasio subest: potissimum in bellis, quæ vel sopiuntur perpetuo per pacem, quæ, remissis iniuriis, sedus æternum sancitur, vel temporaliter per inducias, quæ hic Italico sive barbaro vocabulo Treuga dicuntur, quando ab armis abstinetur.

Hæc alia sunt Conventionales, quæ multo partium pacto initæ strictè sunt observandæ, etiam inter hostes, can. Noli ver, filii xxiii. q. 1. Alia Canonica, ex præcepto Ecclesiæ, quæ certis diebus ab armis abstinere jubet, ut diebus Dominicis, tempore Adventus usque ad octavam Epiphaniæ, tempore Quadragesimæ usque ad octavam Pasche, c. 1. h. tit. Nisi urgeat necessitas, propter ingentem hostem, can. Si nulla xxiii. q. 8. Præcipit & Ecclesiæ, ut à certis personis abstinetur, veluti Presbyteris, Monachis, Convulsis, rusticis, m. reatoribus: item ab animalibus, quorum usus est in arando, c. 2. hoc tit. Verum horum observatio à multis recto sæculis fuit neglecta, ut mirum non sit hæc temporis iniquitate non servari: ita ut putet Abbas ad d. c. 2. non amplius obligare huiusmodi legem Canonica, Cujus opinio, saltem quoad Ecclesiasticos, minime procedit, in quos violenta manuum injectio [hodie] pro dolor! frequens, præcipue inter hæreticos, etiam hodie interdicta manet sub poena anathematis, ut dicitur infra, ad tit. De sent. excommunic. Nisi tamen se ingerant rebus bellicis, quia privilegium amittit, qui eo abutitur, can. Vbi illa Dist. 74. Savire in feminas, pueros, semper est foridum

foedam habitum, quos & divina lex & vetat occidere: prædæ tamen cedant, & in servitutum redigantur.

TITULUS XXXV.

De Pactis.

SUMMARIUM.

1. Pactum quid? Diviso in pacta nuda & non nuda.
2. Quid pacisci possint.
3. Ex pacto alteri factio an naturalis obligatio oritur.
4. Subter quibus rebus pacisci liceat.
5. Effectus pactorum.
6. An ex pactis nudis jure Canonico detur actio.

Quod plerumque dubius litis sit eventus, etiam in casu, quo quis bono jure nixus bonam causam fovet, & expensæ judicii graves sint, ut non immerito partes teneant, frequens est, ut vel ante litis ingressum vel postea pactis transactionibus rem componant.

1. Pactum est duorum vel plurium in idem placitum consensus, l. 1. D. h. t. de quo plura apud interpp. h. t. & D. ac C. eod. ubi variaz ejus adferuntur divisiones. Inter quas frequentior est, quod alia sint nuda, consistunt in sola placiti fide sine causa, de quibus in l. turis gentium 7. §. sed cum D. eod. tit. Alia non nuda, quæ in proprii nominis contractum transeunt, ut emptio, venditio, locatio, conductio &c. a. l. 7. §. 1. vel saltem causam habent, si nomine careant, ejus ordinis sunt contractus in non inanti. d. l. 7. §. 2.
2. Inveniuntur pacta inter eos, quibus est sensus se obligandi: quo modo non inveniuntur ab impubere, mente capto, prodigo, quod sensu careant. Alteri ne quidem jure Canonico pacisci quem posse vult, ut patet ex iis, quæ dicta sunt D. h. t. nu. 15.
3. Verum quaestio est, An saltem naturalis obligatio oriatur ex pacto alteri facto? R. Id aliquos velle, ratione consensus, inter quos est Covarr. ad c. Quamvis p. 2. §. 4. nu. 2. hoc tit. in 6. Contrarium tamen ejus esse vult, scilicet, ne quidem naturalem omnium obligationem.

Quod vel ex eo constare potest, quod pactum requirat consensum duorum, d. l. 1. D. De pact. qui hic deest, cum tantum ponatur factum promittentis, non etiam acceptatio ejus, cui fit promissio: quæ non suppletur per tertium, cujus factum lex non habet ratum, §. alteri Instit. De inutilib. stipul. Pro hac parte facit textus in l. Qui absentis 38. D. De acquir. poss. ubi scribens servo, ut in libertate moretur, non ante censetur dimittere servi possessionem, quam ipse ejus sit factus certior: & ita tenet Abbas in proemio Decretal. nu. 15.

Inveniuntur pacta super rebus licitis & honestis, etiam spiritualibus, gratuito tamen ad evitandam simoniam, c. 4. §. 6. in fine h. tit. Turpe judicatur pactum de succedendo post mortem in alicujus Ecclesiam, c. 5. h. t. tum quia continet votum captandæ mortis, quod & jura civilia improbum dicunt: tum quia successiones in Ecclesia Dei prohibentur, can. Apostolica VIII. q. 1. Uti & turpe judicatur pactum, ut filia dote contenta non habeat regressum ad bona paterna; quod tamen juramento firmatum servari jubetur, c. 2. hoc tit. in 6.

Effectus pactorum est, quod etiam nuda sint servanda, cum grave sit fidem tollere, c. 1. §. 3. h. t. Non datur tamen ex iis actio per jus civile, ne nimis constringatur oris libertas, cum sæpe indeliberate & leviter ejusmodi fiant promissiones, citra animum obligandi. Unde leges maluerunt hujusmodi pactorum implementum relinquere arbitrio paciscentium, quam vinculo juris alligando lites augere.

De jure vero Canonico fuit dubitatum, 6. An eo jure ex nudo pacto actio detur? R. Hoc plerisque velle, per d. c. 1. hoc tit. quoscit & sequitur Covarr. d. §. 4. nu. 24. Wensleb. in Parat. D. h. t. n. 9. propterea quod hoc jure nequam judicetur æquum & rationabile, pacta conventa per improbationem adulterati. Probabilius tamen, eo non obstante, nec hoc jure actionem dari, cum id nullibi exprimitur, & ratio eadem obtineat hoc jure, quæ civili: nam & hoc huius frequentiam est exosa, & non minus plerique habentur dicta leviter, & indeliberate, citra animum obligandi. Alciat. 3. Parat. c. 1. Nihil obstat, quod d. c. 13. dicatur, pacta servanda esse: nam &